

Splošna deklaracija človekovih pravic

Preambula

ker pomeni priznanje prirojenega človeškega dostojanstva vseh članov človeške družbe in njihovih enakih in neodtujljivih pravic temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu;

ker sta zanikanje in teptanje človekovih pravic pripeljala do barbarskih dejanj, žaljivih za človeško vest, in ker je bila stvaritev sveta, v katerem bi imeli vsi ljudje svobodo govora in verovanja in v katerem ne bi živeli v strahu in pomanjkanju, spoznana za najvišje prizadevanje človeštva;

ker je nujno potrebno, da se človekove pravice zavarujejo z močjo prava, da človek ne bi bil prisiljen zatekati se v skrajni sili k uporu zoper tiranijo in nasilje;

ker je nujno potrebno pospeševati razvoj prijateljskih odnosov med narodi;

ker so ljudstva Združenih narodov ponovno potrdila svojo vero v temeljne človekove pravice in dostojanstvo in vrednost človekove osebnosti, v enakopravnost moških in žensk in se odločila, da bodo podpirala družbeni napredek in ustvarjanje boljših življenjskih pogojev v večji svobodi;

ker so se vse države članice zavezale, da bodo, v sodelovanju z Združenimi narodi, pospeševale splošno in resnično spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin; ker je skupno razumevanje teh pravic in svoboščin največjega pomena za popolno uresničitev te zaveze,

Generalna skupščina razglasa

To splošno deklaracijo človekovih pravic kot skupen ideal vseh ljudstev in vseh narodov z namenom, da bi vsi organi družbe in vsi posamezniki, vedno v skladu s to Deklaracijo, pri pouku in vzgoji razvijali spoštovanje teh pravic in svoboščin ter s postopnimi državnimi in mednarodnimi ukrepi zagotovili in zavarovali njihovo splošno in resnično priznanje in spoštovanje, tako med narodi držav članic samih, kakor tudi med ljudstvi ozemelj pod njihovo oblastjo.

1. člen

Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Obdarjeni so z razumom in vestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje.

2. člen

Vsakdo je upravičen do uživanja vseh pravic in svoboščin, ki so razglašene s to Deklaracijo, ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, rojstvo ali kakršnokoli drugo okoliščino.

Nadalje ni dopustno nikakršno razlikovanje glede na politično ali pravno ureditev ali mednarodni položaj dežele ali ozemlja, ki mu kdo pripada, pa naj bo to ozemlje neodvisno, pod skrbništvom, nesamoupravno ali kakorkoli omejeno v svoji suverenosti.

3. člen

Vsakdo ima pravico do življenja, do prostosti in do osebne varnosti.

4. člen

Nihče ne sme biti držan ne v suženjstvu ne v tlačanski odvisnosti; suženjstvo in trgovina s sužnji v kakršnikoli obliki sta prepovedana.

5. člen

Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali okrutnemu, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

6. člen

Vsakdo ima povsod pravico do priznanja pravne sposobnosti.

7. člen

Vsi so enaki pred zakonom, vsi, brez diskriminacije, imajo pravico do enakega pravnega varstva. Vsi imajo pravico do enakega varstva pred sleherno diskriminacijo, ki bi kršila to Deklaracijo, kakor tudi pred vsakim ščuvanjem k takšni diskriminaciji.

8. člen

Vsakdo ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pri pristojnih državnih sodnih oblasteh proti dejanjem, ki kršijo temeljne pravice, priznane mu po ustavi ali zakonu.

9. člen

Nihče ne sme biti samovoljno zaprt, pridržan ali izgnan.

10. člen

Vsakdo je pri odločanju o njegovih pravicah in dolžnostih in v primeru kakršnekoli kazenske obtožbe zoper njega upravičen ob polni enakosti do pravičnega in javnega obravnavanja pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem.

11. člen

1. Vsakdo, ki je obtožen kaznivega dejanja, ima pravico, da velja za nedolžnega, dokler ni spoznan za krivega v skladu z zakonom, v javnem postopku, v katerem so mu dane vse možnosti, potrebne za njegovo obrambo.
2. Nihče ne sme biti spoznan za krivega kateregakoli kaznivega dejanja zaradi kakršnegakoli ravnanja ali opustitve, ki v času storitve ni bilo kaznivo dejanje po notranjem ali mednarodnem pravu. Prav tako se ne sme izreči strožja kazen od tiste, ki je bila predpisana v času storitve kaznivega dejanja.

12. člen

Nikogar se ne sme nadlegovati s samovoljnim vmešavanjem v njegovo zasebno življenje, v njegovo družino, v njegovo stanovanje ali njegovo dopisovanje in tudi ne z napadi na njegovo čast in ugled. Vsakdo ima pravico do zakonskega varstva pred takšnim vmešavanjem ali takšnimi napadi.

13. člen

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega gibanja in izbire prebivališča znotraj meja določene države.

2. Vsakdo ima pravico zapustiti katerokoli državo, vključno s svojo lastno, in vrniti se v svojo državo.

14. člen

1. Vsakdo ima pravico v drugih državah iskati in uživati pribežališče pred preganjanjem.
2. Na to pravico se ni mogoče sklicevati v primeru pregona, ki dejansko temelji na nepolitičnih kaznivih dejanjih, ki so v nasprotju s cilji in načeli Združenih narodov.

15. člen

1. Vsakdo ima pravico do državljanstva.
2. Nikomur se ne sme samovoljno vzeti državljanstvo ali zakonita pravica do spremembe državljanstva.

16. člen

1. Polnoletni moški in ženske imajo brez kakršnihkoli omejitev glede na raso, državljanstvo ali vero, pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino. Upravičeni so do enakih pravic v zvezi z zakonsko zvezo, tako med zakonsko zvezo, kot tudi, ko ta preneha.
2. Zakonska zveza se sme skleniti samo s svobodno in polno privolitvijo obeh bodočih zakoncev.
3. Družina je naravna in temeljna celica družbe in ima pravico do družbenega in državnega varstva.

17. člen

1. Vsakdo ima pravico do premoženja, tako sam, kakor tudi skupno z drugimi.
2. Nikomur ne sme biti premoženje samovoljno vzeto.

18. člen

Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi; ta pravica vključuje svobodo spreminjati prepričanje ali vero, kakor tudi njuno svobodno, javno ali zasebno izražanje, bodisi posamezno ali v skupnosti z drugimi, s poučevanjem, z izpolnjevanjem verskih dolžnosti, z bogoslužjem in opravljanjem obredov.

19. člen

Vsakdo ima pravico do svobode mišljenja in izražanja, vštevši pravico, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi svojega mišljenja, in pravico, da lahko vsak išče, sprejema in širi informacije in ideje s kakršnimikoli sredstvi in ne glede na meje.

20. člen

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega in mirnega zbiranja in združevanja.
2. Nikogar se ne sme prisiliti k članstvu v katerokoli društvo.

21. člen

1. Vsakdo ima pravico sodelovati pri opravljanju javnih zadev svoje države bodisi neposredno ali pa po svobodno izbranih predstavnikih.
2. Vsakdo ima pod enakimi pogoji pravico do javnih služb v svoji državi.
3. Volja ljudstva je temelj javne oblasti; ta volja se mora izražati v občasnih in poštenih volitvah, ki morajo biti splošne, ob načelu enakosti in tajnega glasovanja ali po kakšnem drugem enakovrednem postopku, ki zagotavlja svobodo glasovanja.

22. člen

Vsakdo ima kot član družbe pravico do socialne varnosti in pravico do uživanja, s pomočjo prizadevanja svojih skupnosti in mednarodnega sodelovanja in v skladu z ureditvijo in sredstvi neke države, ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, nepogrešljivih za njegovo dostojanstvo in svoboden razvoj njegove osebnosti.

23. člen

1. Vsakdo ima pravico do dela in proste izbire zaposlitve, do pravičnih in zadovoljivih delovnih pogojev in do varstva pred brezposelnostjo.
2. Vsakdo ima, brez kakršnekoli diskriminacije, pravico do enakega plačila za enako delo.
3. Vsakdo, kdor dela, ima pravico do pravične in zadovoljive nagrade, ki zagotavlja njemu in njegovi družini človeka vreden obstoj in ki naj se po potrebi dopolni z drugimi sredstvi socialnega varstva.
4. Vsakdo ima pravico sodelovati pri ustanavljanju sindikata ali pridružiti se sindikatu za zavarovanje svojih interesov.

24. člen

Vsakdo ima pravico do počitka in prostega časa, vključno z razumno omejitvijo delovnih ur, in pravico do občasnega plačanega dopusta.

25. člen

1. Vsakdo ima pravico do takšne življenjske ravni, ki zagotavlja njemu in njegovi družini zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, stanovanjem, zdravniško oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami; pravico do varstva v primeru brezposelnosti, bolezni, delovne nezmožnosti, vdovstva ter starosti ali druge nezmožnosti pridobivanja življenjskih sredstev zaradi okoliščin, neodvisnih od njegove volje.
2. Materinstvo in otroštvo sta upravičena do posebne skrbi in pomoči. Vsi otroci, bodisi da so rojeni kot zakonski ali zunaj zakonske skupnosti, uživajo enako socialno varstvo.

26. člen

1. Vsakdo ima pravico do izobraževanja. Izobraževanje mora biti brezplačno vsaj na začetni stopnji. Šolanje na začetni stopnji mora biti obvezno. Tehnično in poklicno šolanje mora biti splošno dostopno. Višje šolanje mora biti na osnovi doseženih uspehov vsem enako dostopno.
2. Izobraževanje mora biti usmerjeno k polnemu razvoju človekove osebnosti in utrjevanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Pospeševati mora razumevanje, strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi in med rasami in verskimi skupinami ter pospeševati dejavnost Združenih narodov in ohranitev miru.
3. Starši imajo prednostno pravico pri izbiri vrste izobraževanja svojih otrok.

27. člen

1. Vsakdo ima pravico prosto se udeleževati kulturnega življenja svoje skupnosti, uživati umetnost in sodelovati pri napredku znanosti in biti deležen koristi, ki iz tega izhajajo.
2. Vsakdo ima pravico do varstva moralnih in premoženjskih koristi, ki izhajajo iz kateregakoli znanstvenega, književnega ali umetniškega dela, katerega avtor je.

28. člen

Vsakdo je upravičen do družbenega in mednarodnega reda, v katerem se lahko v polni meri uresničujejo pravice in svoboščine, določene v tej Deklaraciji.

29. člen

1. Vsakdo ima dolžnosti do skupnosti, v kateri je edino mogoč svoboden in popoln razvoj njegove osebnosti.
2. Pri izvajanju svojih pravic in svoboščin je vsakdo podvržen samo takšnim omejitvam, ki so določene z zakonom, katerih izključni namen je zavarovati obvezno priznanje in spoštovanje pravic in svoboščin drugih ter izpolnjevanje pravičnih zahtev morale, javnega reda in splošne blaginje v demokratični družbi.
3. Te pravice in svoboščine se v nobenem primeru ne smejo izvajati v nasprotju s cilji in načeli Združenih narodov.

30. člen

Nobene določbe te Deklaracije se ne sme razlagati tako, kot da iz nje izhaja za državo, skupino ali posameznika kakršnakoli pravica do kakršnegakoli delovanja ali dejanja, ki bi hotelo uničiti v njej določene pravice in svoboščine.